

„Já stárnout chtěl bych jako starý strom“

literární večer pořádaný u příležitosti 100. výročí narození německého spisovatele a básníka

Louise FÜRNBerga

4.6.2009 | 18:30 | Galerie Smečky | Ve Smečkách 21, Praha 1

BÁSNĚ

v překladu Miloše Kučery

vybraly Alena FÜRNBergová a Viera Glosíková

DALEKÉ LÁSCE

Když se mnou nejsi ty,
věší své hlavy květiny
a tráva uvadá,
jak déšť by na polibek neměl kdy.
Nade mnou nejbědnějším tvorem
se nesmiluje bůh zde jediný
pod olověným nebem,
když se mnou nejsi ty.

Kéž by tě nevýslovnou lásku
mé slovo mohlo přivolat!
Na nejněžnějším chmýří
má duše leť k ní hned!
Hleď – byť by nám osud
i věčnost chtěl dopřát,
byla by krátká, lásco,
na náš věčný sen!

Když se mnou nejsi ty,
hodiny jak starci šinou se,
pod plavou tíží
podzimu sehnuti.
Pokojem věčně jsem

sem a tam na cestě,
hodiny na římse
tikají bez milosti.

Někdy zaujetí žene vpřed
na nebe rakety,
ty prší pak k zemi,
jak létavice se snášejí zpět.
Jsem s dobou svázaný
tisíci vlákny a dráty,
muž této doby,
určen k tvrdým činům a obětem.

Když se mnou nejsi ty,
jsou moje sny nejistota –
klamný přelud,
co v temnu se trátí.
Dlužím ti, lásko,
sám skvostný dar svého života –
žiju bez žití,
když se mnou nejsi ty.

A JEŠTĚ JEDNA JARNÍ

Se na jaro tak mnoho písní
napsalo, a přec málo, nestačí,
a čím jsem starší, tím ho mám radši.
Když ráno za panenských dní
se dívám na stromy, jež holé paže nastrčí
a ve slunci je hřejí,
tak zřím už, jak šaty z listí si vzaly
a kaštany jak svíčky pálí
a zem jak, splašená záplavou kvetení,
se vrhá vážkám, včelám a broukům lesním,
motýlům, květinám a řádkám polním naproti
a v noci jak zahrady pískáním,
zpíváním slavičím zvoní a zvoní
a po bezu a mladém seně voní,
po jasmínu, lípách a konvalinčím spaní
a větřím už jaro březí jak léto rodí
a vidím už děti plésti kvítí
do věnců a cítím buky a divy břízí,
javoří snění a lesky rybniční
a stéblo, co žvýkám tohle,
vše bílé a modré
v půli léta za poledne...

ANTONÍN DVOŘÁK, SONATINE OP. 100

Bylo to letní večer,
já stál jsem ve dveřích,
uvnitř v pokoji hrály
ji housle a klavír.

Ta malá sonatina
mě vzala za srdce,
vítr prerie táhl
po českém rybníce,

jak u pečení brambor,
když vzhůru my kluci – –
v tom pralese rybářů
za indiánské noci

jsme drželi palaver
s dýmkou ve vigvamu,
– ach, vzpomínám si, kdo jsi:
Antonín Vinnetou!

Srdce, jak tě mám zdržet?
Přihořívá, hoří!
Dětství, ta sonatina,
já s uchem u dveří – – –

VEČER VE VELKÉM MĚSTĚ

Večer když prochází skrz velkoměsto,
je to, jak mušli k uchu bych si dal:
tu slyším šumění od moře cestou
a ústa orkánu, jenž je tam zaříkal.

A když se postavím na nárožích,
kde tančí světlo obloukových lamp,
pátrám po tom, jaký že osud hrozí,
vyražen v runách, jež v tváři chodec má.

Zmodralé stíny se kolem stěn plouží,
jsou cizí sobě, vyčerpán je boj;
milenci spolu, se za ruku drží,
ti bránou noci bez masek dál jdou.

RARON. U RILKEHO HROBU

Ničím se neprozradit, ani
brvami, Bože, méně než
neurčité pousmání
nebo sklopení víček při
vzteklém žebrání o přízeň.

Čerstvý den. Mráz a oheň ...
Ach, sen ze sněhových vloček
nad zeleným špalírem listí.
Zazděné kameny tají
a říkají své Díky!
A tvoje srdce ...
a zvonce ...

CAFÉ CONTINENTAL

Moci tě vidět tvůj vzor básníci
u vdovy Weissové, v Masné ulici,
stále ještě stál bys u jeho dveří.
Kabát a kůže ti smrdí
po včerejším zeli.
Růžovým špalírem projít po večeri?

Jak moh by modrý květ kvéstí,
když na cimře bydlíte v šesti,
spíte na fošnách, co vržou?
Zato raší houba, plíseň,
sen beránek není zlý sen,
se probíráš jemnou vlnou.

Praha je krásná, je odporná mi,
plná ticha, a samé rány, –
po tom je mi tkливо.
Třista let, to je nic,
rozjasněn si kráčíš
nahoru na Hrad, zdravý jak Salus, Hugo.

Nám hodiny čas neměřily!!
Kdo v "Conti" jste nikdy nebyli,
nezažili jste ty božské moci! ...
Hellerau, antroposofie,
"Neue Rundschau" a "Jak se holkám žije"
a rauš a sebevražedné noci ...

Kolíbavým krokem Golem
chodil mezi hroby kolem,
Bondy a Fürth a Hirsch s ním spiklenci.
Byli to všichni
alchimie mistři,
ze zlata kouzlili hovno v sklenici.

Prý se někde něco děje.

Nás to hnout se nepřiměje! ...
Vždyť vedle u stolu kouřil náš guru.
Karel Kraus, mu věčná sláva,
to z něho v rauši táhli jsme domů.

Blažen je, nebe vyhrává,
kdo u něj má svoje práva,
komu už nejostřejší stráž věří; –
od hodiny ten se může
počítat též za svatého muže,
k němuž ON kázal v hořícím keři.

Když mistr koukal do dáli,
zezadu jsme ho dostali.
Werfel nebyl ten nejhorší – pomlouvají lidi.
Bože, že nežerem ho právě
a čteme dost zdráhavě,
vždyť kdo se odváží na "Pavla mezi Židy"?

Být zbožný! Měl na to nárok.
Jsme přec tak bezbožný národ,
že čas vtluoká do nás bolest a bídu.
Naše duše jsou němé.
Konečně Jeden to řek ke mně,
a naučil nás být bratry v Kristu.

Šavel ještě ve mně byl by,
našmátrám hned vedle bibli,
a mě obklopí vanutí něžných perutí.
Tím se posunu do Božího svitu,
ale běžet na Břevnov ke křtu
svatému mě to nedonutí.

Apropos: určitě
má i Brod něco do sebe,
když bouří dogmat olejuje.
Slavně on udělat to ví,
židovství, křesťanství, pohanství
na své hrudi demonstruje.

Jen nedostává se mu laku.
A směřuje dost k braku,
ty jeho romány jsou příliš populární.
Žena, po níž se touží,
až dech se každému ouží,
s ní do kýče svou každou knihu zmarní.

Za defekt dejme mu řádku,
když objevil Franze Kafku.
Honí s ním kult, nechová se vhod.
Člověk se nezbaví pocitu,
nafouknout Kafku slouží tu,
aby jak stín stál větší Brod.

Pro nás, co jsme duchovní crème,
není Kafka až tak problém, –
Jediný Brod nerozumí mu.
Asi, že jeho Pavel dál je Šavel kos,
asi taky, že není pilný dost,
by vzal si do ruky Výklad snů.

Je nesmírný výběh krásy,
a proto jsou naše časy
ještě daleko zániku dle Spenglera.
Žijem, duch se tím netrápí,
když nejhůř, zbrzdit opratí,
a běží zase pár let. Docela!

PODZIM

A to byl podzim, co přál bych si ve snu,
barevné lesy do mě vsákly se
a rudé víno teklo z lisů hroznů.

Měl srdce jsem lehké, modrý kouř ho zved,
co vždycky navečer stoupal ze strnišť,
kde pták odlétal, tam ono bylo též.

A to byl podzim, co složí si tvář
podle všech vrásek a rýh po slzách,
zmizely stíny na slunečních hodinách,
kam spáč pohlédl, tam spatřil jen zář.

ČECHY

1

Padají minuty
v nicotu po kapkách,
krvácíme k smrti,
nadešel listí pád.

Stín, jenž se připlížil,
zaškrtil úsměv nám.
Hrají si dál děti?
Lítá jim ještě drak?

Vypálí ohňostroj
podzimní salvy?
Petrín holý na kost,
zemřely barvy.

2

Když jdeme v noci skrz cizí ulice
a je nám zima, doma teď být!,
zvukům cizí řeči se dívíce,
chytáme očima hvězdy,

sníme o tom, jak svítí nad Hradčany,
stojíme, koukáme, zdravíme němě
na kolenou naši královnu Země,
matičku Prahu, mrznoucí u brány.

3

Daleko jsme,
ale nás nevyhnali,
tam, kde jsme teď,
my doma jsme zůstali.

Kde sejem,
kde sklízíme, kde zase sejem,
odtud jdou mosty,

a domů spějem.

Na činy a snění
se rozvětvíš:
však spánek či bdění,
štěstí jsou Čechy vždy.

OŘECHOVÝ LIST

Dnes vítr zanes ořechový list
nám na dvůr, úzký, chladný, ve stínu celý,
kde stojí jen vysoká zeď, víc nic.

My nabídli mu svoje náručí,
co dvorem spolu jsme mlčky kráčeli;
jak zvadlý list probudí letní cit!

A jeden prázdnou dlaň nastavil vstříc,
a list, žářem července svraštělý,
si přiložil jemně a něžně v líc;

a dal tomu dál, co mlčky šel za ním ...
a druhý políbil; než jsme se vraceli,
kolečkem polibků prošel zvadlý list.

TĚŽKÁ HODINA

Horizonty, modré, věčné, napjaté nad námi!
Tráva, stromy, plody, listí, květy!
Žebráci jsme, bez jména vyhnání
ze světa, co zářil nám v ústrety.

Vplouvalo z každého ptačího letu
dobro do těch modrých horizontů.
Slunce, osvětlující planetu,
zlatilo nám skutečnost do mýtu.

Ó jak všechen čas jsme promarnili!
Skutečnosti zdály se být chiméry.
A svým vlastním slovem oslněni,
snili jsme, k chimérám obrácení,
jako by to skutečnosti byly.

SAMÍ CIZÍ LIDÉ

Nedotýkat se! Jsou ještě zde
a ještě vše o nich svědčí.
Zrcadlo, do nějž se dívala matka,
kapesní hodinky otce,
šátek na krk, jež nosil bratr,
dům, v němž spolu žili.

Je jabloň ještě zde
a zelená zahradní mříž,
po níž se angrešt pne.
Kdo ho letos utrhne?
... Samí cizí lidé.

Tam naproti teče Ohře
a nad ní táhne se les.
Jak temnou hloubi tvoří jedle.
Kdo se tam dnes asi projde?
... Samí cizí lidé.

Bylo léto a byla zima
a stále totéž nebe.
Nedotýkat se. Ani hlásky ...
Je hnali ... a kam se podívali
... Samí cizí lidé ...

NA HORÁCH

Tisíc, jedenáct, dvanáct set metrů
nad mořskou hladinou,
či jak se tomu říká,
se srdcem,
z nějž visí chalupy a v němž
ještě straší nestvůry z hlubiny ...

Kéž ostatní mají to snazší,
kéž jejich čela zůstanou nezvrásněna
a těla uchráněna
před runami a ranami za hloubání v noci ...

Podívej, lásko, jsme tisíc metrů nad údolím,
jež včera bičoval déšť
a kde se z ustrašených domů
pářila olověná zemdlenost ...
Kam odlétla strašidla,
do jakých slují? To už se skřeti
konečně zahrabali? ...

Piju slunce z pěnlivé koruny mělčin
a řídím svůj kurs podle temných
starých vzpřímených jedlí, majáků!

BLAHOSLAVENÉ LETNÍ OPOLEDNE

Blahoslavené letní odpoledne.
V zahradách šplouchají fontány tiše
a ptáci zpívají docela maličko.
V besídky spletené z pavoučích sítí
proniká tenký paprsek slunce
a údery hodin jsou staré
a sladce sladěné jak ze zvonkohry.

Mít tak dost času na sny
a na vzpomínky ...

Kdepak, ještě mě baví můj den,
miluji ho velmi,
jeho mašiny, letadla a běsnící automobily.
Ale rád procházím se těmito vjemy
a kladu prst v znamení psst
přes rty mému pocitu,
jenž občas ... často sní o tichu,
na které ještě dlouho není čas,
na které ještě trochu časně je.

STRACH

Před tichem, co lidi mají
teď ten strach: ho vykřičet!
Ale se zakopávají,
být s ním sám, nic neslyšet.

A tak lžou si věci nahlas,
ve dne v noci v obličej;
nepřiznat, že přišel náraz,
takový je obyčej.

Na sloupu umělou vlajkou
třepe vítr umělý;
jen když na svoji tragiku
chvíli pozapomněli.

Mašírují na přehlídce,
sdružují se ve stáda,
aby znovu nabili se
v silnoprůdu souseda.

NOVÝ ODYSSEUS

Navečer les mi stoupal do tváře,
houpavá gondola měsíce. Z tisíce
tušení a snů se zvedlo mé srdce
do její stříbrné dálky.

Kamže? Kvůli cestování, ustavičnému odkrývání,
z nenasytné zvědavosti bezcílného hledání,
nikde se neudržel a hnát se dál,
na skutky skoupý Odysseus bez Ithaky – – – ?

A byť by takový můj osud byl
až v konec bez slávy, – ať, já nemám toho dost
naslouchat sirénám a těm
kyklopům jednookým muset dát odpověď.

Ale i jim ve stoupajícím slunci
se jednou srdce rozpálí a tající
ohnivý proud lávy se z díry
vylije, a vše zlé zkamení.

VEČERNÍ PÍSEŇ PRO LOTTU

Mi spánek víčka přiková
a neřízne mě bílý srp
zavěšen v noc sem září skrz
můj strach v svém světle pochová

se točím ze zad na bok zas
z polštáře voní tymián
a konečně když snít už mám
udeří starých hodin hlas.

počítám aniž stav chci znát
se přepočítám ztratím kus
nám kvedlá kaši Morfeus
co si my dva teď cpem do pus
hodinku předtím šli jsme spát.

EPILOG

Až jednou přijdu domů,
tam, kde jsem se vzal
vystoupiv z temna stromů
před clonu z pramlžných par,
má touha po zemi mě
nenechá stejně.
V pokoji nespočinu
a do boje se dám:
by prach chtěl mít jen sebe ze mě.

S prvními sněženkami budu
stát na lukách,
ještě jsou žluté zimou.
Společně s krtky
prorazím kryt země nad sebou.

Až jednou přijdu domů,
tam, kde jsem se vzal,
se k svému původu zachovám
jak cizinec.